

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği Yönetim Kurulu Basın Açıklaması

**İhtiyacımız olan yeni bir “Demokles’in kılıcı” değil,
evrensel hukuk ilkeleridir!**

“Hukuk devleti ilkesi”ne aykırı teklif geri çekilmelidir!

Meclis Adalet Komisyonunda 23 Ekim 2024 tarihinde kabul edilen Türk Ceza Kanunu’nda "Devletin güvenliği veya siyasal yararları aleyhine suç işleme" adı altında yeni bir suç ihdas ettiğini öne süren teklifin Türkiye’de halihazırda son derece sorunlu olan ifade özgürlüğünü bir kez daha evrensel insan hakları ölçütlerinin çok gerisine sürüklenme riski taşıdığını kaygıyla tespit ediyoruz.

Noterlik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 16.maddesiyle 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk başlıklı 339.maddesine "Devletin güvenliği veya siyasal yararları aleyhine suç işleme" başlıklı bir bölüm eklenmesi öngörülmektedir. Teklifin gerekçesinde, devlete karşı suçlar için TCK’nın halihazırda zaten oldukça geniş ve yoruma açık bir biçimde düzenlenmiş mevcut hükümlerinin “devletin güvenliği ile iç veya dış siyasal yararları aleyhine olacak şekilde gerçekleştirilen diğer faaliyetler” için bir yaptırım öngörmediği iddia edilmektedir. Önerilen yeni madde ile **“Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları aleyhine yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda suç isleyenler hakkında üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilir”** hükmünün eklenmesi teklif edilmektedir. Ayrıca bu isnatla işlendiği öne sürülecek suçların askeri ya da stratejik konularda olması durumunda cezaların daha da arttırılması söz konusudur.

Açıkça görüldüğü üzere, teklifin gerekçesinde belirtilenin aksine bu madde ile ihdas edilen zaten son derece problemlili bir konu olan “suç işleme suçudur”. Bu teklif ile cezası her ne olursa olsun “suç” kabul edilen bütün fiiller için hiçbir ölçüt ya da sınırlamamanın olmadığı belirsiz bir “amaç ve saik” değerlendirmesiyle yeni bir suç ortaya çıkmış olacaktır.

Teklif “suç” oluşturduğu düşünülen fiillerin “yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları veya talimatı doğrultusunda” ve “devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları” aleyhine işlendiği durumları varsaymaktadır. Ancak bu ifadeler bir suçun sınırlarını çizebilecek somutluğun son derece uzağında, keyfiyete açık, muğlak ve hukuki bir değerlendirme yapmaya izin vermekten uzaktır. Bu teklif ile bütün yurttaşlar ve sivil toplum örgütleri savundukları görüşlerin dünya üzerindeki herhangi bir “yabancı çıkar” ile aynı doğrultuda olmadığını tespit zorlanacaktır. Zira burada ilişki “talimat” ile sınırlandırılmamıştır bile. Öyleyse herkes dünya üzerinde var olan bütün “yabancı bir devlet veya organizasyonun stratejik çıkarları”nı bilmekle mükellef kılınmaktadır ki bu da hayatın olağan akışına aykırıdır. Üstelik “yabancı çıkar”ın ne olduğu ve nasıl takdir edileceği mahkeme heyetleri için de bir sorundur. Teklif mahkemelere dünyanın en ücra yerinde de olsalar yabancı organizasyonlara “stratejik çıkar”larını yazıyla sorma yükü gibi ülkeyi küçük düşürecek ve mahkemelerin yıllarca sürmesine yol açacak bir yükümlülüğü de getirerek olasılıkla dünya üzerinde bir ilke de imza atmış olacaktır.

Her durumda bu maddenin “siyasi” değerlendirmelerle yorumlanması dışında uygulanma şansı olmayacaktır. Bu nedenledir ki, bu maddenin gündeme gelmesinin

ardından başta gazetecilik örgütleri olmak üzere çok sayıda sivil toplum örgütü yasanın yaratacağı tehditleri ortaya koymuş ve teklifin geri çekilmesini talep etmiştir.

Teklifin yasalaşması durumunda herhangi konuda yapılacak bir basın açıklaması ya da örneğin bir çevre sorununa ilişkin yapılan bir gösteri yürüyüşü, bir basın toplantısı ya da bir rapor yayını içinde suç unsuru olduğu kanaatine varıldığı anda aynı zamanda “yabancı bir çıkar” lehine yapıldığı da iddia edilebilecektir.

Bu durumda temel haklar, çevre ve doğa koruma, toplumsal cinsiyet, dış politika gibi konularda “devletin iç siyasal yararı” olduğu düşünülen hükümet politikalarına karşı tutum almak doğrudan ve kolaylıkla “yabancı çıkar” ile etiketlenme tehdidini doğuracaktır. Bilindiği üzere sivil toplum örgütlerinin temel amaçlarından biri bu temel konularda toplumdaki farklı yönelimlerin ve seslerin kamuoyunda duyurulmasını sağlamak ve farklı görüşleri savunmaktır. Bu açıdan teklifin bölgemizde yaygınlaşmakta olduğunu kaygıyla gördüğümüz “etki ajanlığı” düzenlemelerinin sahip olduğu damgalama ve ölçüsüz caydırıcı etki yaratma sonuçlarını doğuracağı ve sivil toplum ve düşünce özgürlüğü üzerinde yeni bir Demokles kılıcı olacağı açıktır.

Suç ve ceza düzenlemelerinde kanunilik ilkesinin ölçütleri öngörülebilirlik, belirlilik ve bilinirliktir. Gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gerekse Anayasa Mahkemesi kanunilik ilkesini bu ölçütlerle ele alan bir içtihat geliştirmiştir. Teklif, başta “stratejik çıkar” ve “talimat” kavramları olmak üzere ilgili ölçütlere aykırı, kötüye kullanıma çok açık bir yeni suç düzenlemektedir. Bu çerçevede, söz konusu teklif yasalaşursa Anayasa’nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesi ile 36. maddesinde düzenlenen suç ve cezalarda kanunilik ilkesine aykırıdır. Teklif, bu belirsizliği ile başta Anayasanın 26. maddesindeki düşünce açıklama ve düşünceyi yayma özgürlüğü, 28. maddesindeki basın özgürlüğü, 33. maddesindeki dernek kurma özgürlüğü ile 34. maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüş özgürlüğü olmak üzere anayasal hak ve özgürlüklere ölçüsüz ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı, hakkın özünü zedeleyen sonuçlar doğurabilecek sınırlamalar getirmektedir.

Dolayısıyla teklif sadece sivil toplum örgütleri için değil, temelde hukuk devleti ilkesi için bir tehdittir.

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği Yönetim Kurulu olarak hukuk devleti ilkesine, ifade ve örgütlenme özgürlüğüne dolayısıyla ülkenin demokrasinin gelişimine zarar vereceği aşikâr olan teklifin geri çekilmesini ve Türk Ceza Kanunu’nun mevcutta son derece belirsiz ve muğlak ifadeler içeren hükümlerinin evrensel insan hakları standartları doğrultusunda gözden geçirilmesini talep ediyor, demokrasinin temel unsurlarından biri olarak kabul edilen sivil toplum örgütlerini teklifle ilgili kaygılarını kamuoyuyla paylaşmaya davet ediyoruz.

26 Ekim 2024, Ankara